

מלכת החורף

מעט אחרי הגשמים הראשונים היא מגיעה -
ורודה, עדינה, ביישנית אבל חזקה ועיקשת: הרקפת

הצילום: עמית מגל

הצילום: עיר ויפה סרן

אולי זאת העדינות שלה, אולי הצבע הוורוד, אולי העלים דמויי הלב, אולי מרבדי הפריחה העשירים - לא ברור מה הפך את הרקפת לצמח אהוב כל כך על הישראלים, אבל אין ספק שמגיע לה.

הרקפת היא מלכת החורף, שמתעוררת משנתה אחרי שמתחילים הגשמים ונותנת לנו ליהנות מיופיה בנדיבות בשטחים נרחבים בארץ. היא צומחת בגליל ובגולן, ביהודה ובשומרון, וגם במדבר יהודה ובצפון הנגב.

פקעת רעילה

מקור השם רקפת בארמית, והוא היה בשימוש כבר בתקופת חז"ל. ערביי ישראל מכנים את הצמח הזה בכשנים עשר שמות שונים; אחד מהם הוא סבון אדאעי, סבון הרועים. מכאן אפשר ללמוד שהפקעת של הצמח שימשה כנראה לניקוי וחיטוי. הפקעת הזאת מכילה רעל אשר מגן עליה מפני בעלי חיים, ובעבר נהגו דייגים לייבש את הפקעת, לרסק אותה וליצור ממנה פתיון לדגים. הדגים שאכלו מהפתיון נעשו מנומנמים ומבולבלים, והדבר הקל על הדייגים לאסוף אותם מהמים.

הרקפת של קיפניס

כל מי שגדל כאן בארץ מכיר את השיר על הרקפת, שכתב המשורר לוי קיפניס בשנות העשרים של המאה העשרים. קיפניס ביקר אז במטולה, שם הפיר נערה צעירה ושמה בת שבע, והיא הסכימה לבקשתו ולקחה אותו לטיול באזור. הוא התרשם מידיעותיה על הארץ, על האתרים שלה, הנופים שלה והחי והצומח בה, וכתב על כך בשיר:

מתחת לסלע צומחת לפלא
רקפת נחמדת מאוד,
ושמש מזהרת נושקת, עוטרת,
עוטרת לה כתר ורוד.
"רקפת, רקפת, ציפור מצפצפת,
הציצי אך רגע אלי",
רקפת נהדרת בסלע נסתרת,
נסתרת מנפש כל חי.

מתגלה במלוא ההדר והיופי שלה:
בין הצפירות בכביש לרחובות המלוכלכים
בין משפחות הפשע לטלוויזיה השטחית
כמו רקפות בין הסלעים
הפנים היפים של הארץ מתחבאים.
בין הישנים ברחוב לדקירות במועדון
בין מה שבדרך כלל קוראים בעיתון
כמו רקפות בין הסלעים
הפנים היפים של הארץ מתחבאים.
וכשהיא לפתע צריכה
שמישהו ישכב בבוץ בתוך שוחה
לא תאמין איך הם מופיעים
כמו רקפות בין הסלעים.

בין הדגלים הכתומים לחולצה הכחולה
בין שוק הפשפשים לקריית הממשלה
כמו רקפות בין הסלעים
הפנים היפים של הארץ מתחבאים.
וכשהיא לפתע צריכה...
בין מגדלי הפאר למרכז הקליטה
בין פועלים זרים לשדות החיטה
כמו רקפות בין הסלעים
הפנים היפים של הארץ מתחבאים.
וכשהיא לפתע צריכה...

אילה פרלמוטר

יצאה עם הרוח בת שבע לשוח,
היה אז הבוקר בהיר.
כל צמח, כל פרח אוספת בדרך
ופיה אך זמר נשיר.
מסלע וגבע יורדת בת שבע,
רקפת חן על החזה.
ציפור מצפצפת ורוח לוטפת
וסוף כבר לזמר הזה.

הרקפת של הורוביץ

עברו כמעט תשעים שנה, ושוב זכתה הרקפת לככב בשיר מרגש, הפעם של הזמר וכותב השירים אריאל הורוביץ. אריאל הורוביץ הוא בנה של נעמי שמר.

את השיר שר אריאל הורוביץ בימים של מבצע "עופרת יצוקה", בחורף 2008-2009.
בשיר מתקיימים זה לצד זה הצדדים המכוערים והיפים של הארץ. את הצד היפה של הישראלים, שמוכנים להתגייס למען המולדת, למען האחרים, מייצגת הרקפת, שיש בה גם כוח (גדלה בין סלעים) וגם עדינות, וכאשר היא יוצאת ממחבואה - היא